

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozní ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky

Teze bakalářské práce

Dobrodružná reforma české republiky

Zuzana Kořánková

1. Úvod

Dochodový systém v České republice byl do roku 2012 založen téměř výhradně na přímém financování vyplácených důchodů, tzv. PAYG představující I. důchodový pilíř. Přímě financovaný dochodový systém v současné době nezajišťuje dlouhodobou stabilitu z hlediska potřeby důchodového pojištění a potřeb důchodců.

Pro snížení těchto rizik byl v roce 2013 spuštěn systém důchodového spoření představovaný tzv. II. důchodovým pilířem důchodového systému. Je založen na osvědčených principech kolektivního investování. Jako minimální standard byly použity principy uplatňované u tzv. standardních fondů, jejichž investiční politika je přísně regulována. Zůstávají ovšem zachována specifika, jež jsou vlastní produktům spoření na státní, a to dlouhodobost a zvýšená bezpečnost. Zároveň byl transformován systém penzijního pojištění, který představuje tzv. III. důchodový pilíř důchodového systému, kdy byl oddělen majetek účastníků a akcionářů. Z majetku účastníků penzijního pojištění vznikl Transformovaný fond se zachováním původních podmínek penzijního pojištění. Pro nové účastníky byl v roce 2012 uzavřen. Další zájemci mohli do tohoto systému vstupovat v rámci tzv. doplňkového penzijního spoření, které bylo obdobně jako systém důchodového spoření založeno na principech kolektivního investování s vytvořením účastnických fondů.

Tyto systémové změny, spolu s transformací penzijního pojištění, měly být počátkem změn v důchodovém systému. Ze své podstaty důchodového systému by se mělo jednat o změny dlouhodobé, jejichž konzistentnost a stabilita je nutná pro důvěru občanů a jejich ochotu nové způsoby spoření na důchod dobrovolně využít. Přesto došlo k rozhodnutí vlády důchodové spoření ve II. důchodovém pilíři ukončit a podporu v novat pouze rozvoji III. důchodového pilíře.

2. Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem bakalářské práce je analyzovat II. a III. důchodový pilíř z hlediska zájmu populace, v konkrétní kategorii, a výše platby účastníků penzijního připojištění. Důležitým cílem bakalářské práce je zhodnocení investičního profilu účastníků těchto důchodových pilířů, dle rozdělení příspěvků do jednotlivých fondů.

2.2 Metodika

Bakalářská práce bude rozdělena na část teoretickou a analytickou.

V teoretické části budou vysvětleny základní pojmy a kategorie týkající se této problematiky, formou literární revidace.

Analytická část bude zaměřena na zhodnocení II. a III. důchodového pilíře podle vybraných kritérií, tj. pohlaví a výše platby účastníků penzijního připojištění.

V bakalářské práci budou použity interní materiály Asociace penzijních společností. V práci bude využita metoda sekundárního sběru dat, analýza dokumentu, syntéza, deskripce a komparace.

V závěru bakalářské práce bude provedeno celkové zhodnocení, včetně vlastních námětů.

3. Závěr a doporučení

Reforma penzijního pojištění spolu se vznikem důchodového spoření v roce 2013 znamenala první výrazný zlom ve způsobu budoucího financování důchodů s tímto zároveň na osobní odpovědnost ve formě spoření s vyvedením části prostředků z průběžného systému na soukromé útyoban. Samotné penzijní pojištění vzniklo v roce 1994 a bylo prvním finančním produktem primárně s definovaným spořením na důchod. Vláda si byla tehdy v domě, že je třeba tuto formu spoření podpořit, a proto bylo vytvořeno schéma státního příspěvku, které funguje do dnešní doby, jako III. důchodový pilíř. Zároveň pro jistotu zachování vložených prostředků bylo klientům zákonem garantováno minimálně nulové zhodnocení. Při případnou ztrátu mohou nést penzijní fondy, nyní penzijní společnosti, kdy prostředky penzijního pojištění spravují v Transformovaném fondu.

Vznik II. pilíře měl umožnit občanům převzít v větší míře zodpovědnost za svou finanční situaci v důchodovém věku. Na rozdíl od jiných států umožnil vstup do II. pilíře na bázi dobrovolnosti. Česká republika je výjimkou, kdy téměř 100% příjmů v důchodovém věku je tvořeno důchodem vypláceným pouze z průběžného (státního) pilíře. To není ve většině, zejména západoevropských zemích, běžné. Existuje zde diverzifikace příjmů, kdy část z nich pochází ze zdrojů, které si občané vytvořili spořením na důchod v produktivním věku. Vláda rozhodla, že proces zrušení II. důchodového pilíře bude zahájen od 1. 1. 2016 a završen k 31. 12. 2016 výplatou všech prostředků z důchodových fondů účastníkům. Jeho zrušením tak nebude již nadále narušen princip solidarity, který má v sobě český důchodový systém zakotven. V oběech tak můžeme zůstat dále v domě, že stát se postará. Je to však mylná představa, zejména kvůli populačnímu vývoji a prodlužující se době dožití. Současná vláda si je toho v domě, proto nabízí občanům možnost dobrovolně spořit ve III. důchodovém pilíři. Změny podmínek pro III. důchodový pilíř, platné od roku 2013, snížily pro občany jeho atraktivitu. Transformace III. důchodového pilíře ukázala, že většina občanů volí raději šjistotu nebo mírného výnosu před rizikem v kolísání hodnoty majetku penzijních společností. Dokladem toho je výrazný zájem o vstup do současně Transformovaného fondu. Proto má III. důchodový pilíř v poslední době od transformace v roce 2012 stále klesající tendenci, ale objemy spravovaných prostředků

zatím vykazují rostoucí trend. Je to dáno tím, že objemy vkladů, včetně státního příspěvku jsou stále nižší než objemy vyplácených dávek účastníků. Zvýšením hranice pro získání státního příspěvku ze 100,- Kč na 300,- Kč v roce 2013, se pozitivně projevilo v růstu průměrné výše příspěvku a výše zájmu. Průměrné meziroční platby účastníka se zvýšily o 22% na hodnotu 568,-Kč. V roce 2014 (z údajů ke 3Q 2014) zůstal průměrná platba zhruba stejná. Zvýšení platby účastníka se pozitivně projeví na výši inkasovaného státního příspěvku. Zároveň rostou platby zaměstnavatelů. V roce 2014 to byl nárůst o 3% na hodnotu 859,-Kč

○ Doporučení

- Penzijní společnosti by měly zaznamenat ve zrušení II. důchodového pilíře marketingovou úspěšnost pro převod naspojených prostředků do účastnických fondů ve III. důchodovém pilíři, tak aby tyto převody byly ekonomicky efektivní. Na konci roku 2015 lze očekávat, že v důchodových fondech II. důchodového pilíře se bude suma naspojených částek pohybovat mezi 3,0 a 3,5 mld. Kč (odhad z vývoje objemu prostředků do roku 2014). Penzijní společnosti budou pro udržení a získání nových klientů využívat marketingové nástroje a prezentaci výkonnosti spravovaných fondů, jako základní měřítko své úspěšnosti.
- Penzijní společnosti by se mohly zaměřit na nabídku benefitů, srovnávaných přímo na jednotlivé účastníky II. důchodového pilíře. Zde však budou narážet na legislativní omezení, která limitují možnosti motivovat účastníky, resp. zájemce. Penzijní společnosti jsou součástí finančních skupin a bankovních nebo pojišťovacích. Je pravděpodobné, že budou využívat možnosti daných příslušeností k těmto finančním skupinám a mohou využít nepřímé motivace s nabídkou zvýhodněných produktů v rámci skupiny (např. slevy na majetkovém pojištění, zvýhodněné poplatky za bankovní finanční produkty).
- Z hlediska vypořádání z II. důchodového pilíře by si měl klient naspojenou částku včetně realizovaných výnosů převést do účastnických fondů ve III. důchodovém pilíři. To by mělo platit zejména pro účastníky starší 45 let. Vzhledem k jejich relativně krátkému časovému horizontu, 21 a méně let k odchodu do důchodu.

V této vkové kategorii roste zájem o zabezpečení na důchod. Dokladem toho je i vkové složení účastníků v penzijních společnostech. Průměrný věk účastníků uzavíraných smluv ve III. důchodovém pilíři se pohybuje od 47 do 50 let (např. v KBPS je to 49 let). V případě mladších účastníků předpokládáme, že v jejich etapě života budou dále nakládat s peněžitými prostředky jiným způsobem než v jejich současných potřebách (např. bydlení) a nebudou je smýšlet jako spoření na důchod.

Pro III. důchodový pilíř by tyto zdroje mohly jednorázově zvýšit objemy spravovaných prostředků v jejich krátké historii a umožnit efektivnější rozdělení investičních nástrojů v účastnických fondech a tím i jejich výkonnost. Další úpravy, které by měly být pro III. důchodový pilíř nastaveny, by měly být rovněž novým impulsem pro zastavení klesajícího trendu penzijního spoření. Bude se jednat o zatím jediný typ finančního produktu se státní podporou, specificky zaměřený na spoření na důchod.

Seznam použité literatury

1. esko. Zákon . 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.
2. esko. Zákon . 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření.
3. *eský statistický úřad* [online]. [cit. 2015-02-12]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/>
4. FILIP, Miloš a Roman POSPÍŠIL. Co s tou penzí. Praha: Institut pro finanční poradenství, 2013. ISBN 978-80-905457-0-0.
5. KREBS, Vojtěch. Sociální politika. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010, 542 s. ISBN 978-807-3575-854.
6. Manuál k důchodové reformě. Stárne-, myslí [online]. [cit. 2015-02-07]. Dostupné z: http://www.starnesmysli.cz/dokumenty/Duch_ref_fi2.pdf
7. RYTÍŘOVÁ, Lucie. Důchodový systém v České republice. Olomouc: Anag, 2013. ISBN 978-80-7263-821-5.